

IV

(Informacje)

INFORMACJE INSTYTUCJI, ORGANÓW I JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH
UNII EUROPEJSKIEJ

RADA

Unijne ramy dotyczące krajowych strategii integracji ⁽¹⁾ Romów ⁽²⁾ do 2020 roku

Konkluzje Rady

(2011/C 258/04)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

PRZYWOŁUJĄC:

1. fakt, że Unia Europejska opiera się na wartościach poszanowania godności ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego i poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości, co wynika z art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej, a w szczególności z art. 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej;
2. fakt, że walka z wykluczeniem społecznym, dyskryminacją i nierównością jest wyraźnym zobowiązaniem Unii Europejskiej, jak to określono między innymi w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej oraz w art. 9 i 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej;
3. fakt, że w art. 19 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej wyraźnie upoważniono Radę do podejmowania środków niezbędnych w celu zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną; w ramach wykonywania tych uprawnień Rada przyjęła dyrektywę 2000/43/WE wprowadzającą w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne;
4. konkluzje prezydencji z posiedzenia Rady Europejskiej (grudzień 2007 roku ⁽³⁾ i czerwiec 2008 roku ⁽⁴⁾); konkluzje Rady w sprawie integracji Romów (grudzień 2008 roku ⁽⁵⁾); konkluzje Rady w sprawie integracji Romów i załączone do nich wspólne podstawowe zasady

integracji Romów (czerwiec 2009 roku ⁽⁶⁾); konkluzje Rady – Ku dalszej integracji Romów (czerwiec 2010 roku ⁽⁷⁾); konkluzje Rady Europejskiej, w których przyjęła ona strategię „Europa 2020” (czerwiec 2010 roku ⁽⁸⁾) oraz konkluzje Rady na temat piątego sprawozdania w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej (luty 2011 roku ⁽⁹⁾);

5. rezolucje Parlamentu Europejskiego: w sprawie sytuacji kobiet romskich w Unii Europejskiej (czerwiec 2006 roku), w sprawie sytuacji społecznej Romów i ułatwienia im dostępu do rynku pracy w UE (marzec 2009 roku), w sprawie sytuacji ludności romskiej w Europie (wrzesień 2010 roku), oraz w sprawie strategii UE w dziedzinie integracji Romów (marzec 2011 roku);
6. komunikat Komisji w sprawie integracji społecznej i gospodarczej Romów w Europie ⁽¹⁰⁾ oraz towarzyszący mu dokument roboczy służb Komisji „Romowie w Europie: Wdrażanie instrumentów i polityk Unii Europejskiej na rzecz włączenia społecznego Romów – sprawozdanie z postępu prac” ⁽¹¹⁾;
7. europejskie szczyty dotyczące Romów, które odbyły się w Brukseli w dniu 16 września 2008 r. oraz w Kordobie w dniu 8 kwietnia 2010 r.;
8. opinię Komitetu Regionów w sprawie integracji społecznej i gospodarczej Romów w Europie (grudzień 2010 roku);
9. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 437/2010 z dnia 19 maja 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 w sprawie Europejskiego

⁽¹⁾ Do celów niniejszych konkluzji Rady pojęcia „integracja” i „włączenie społeczne” odnoszą się do działań na rzecz poprawy sytuacji Romów zamieszkujących terytorium państw członkowskich.

⁽²⁾ Określenie „Romowie” stosowane jest zgodnie z definicją zamieszczoną w komunikacie Komisji (8727/11, przypis 1).

⁽³⁾ Dok. 16616/1/07 REV 1.

⁽⁴⁾ Dok. 11018/1/08 REV 1.

⁽⁵⁾ Dok. 15976/1/08 REV 1.

⁽⁶⁾ Dok. 10394/09 + COR 1.

⁽⁷⁾ Dok. 10058/10 + COR 1.

⁽⁸⁾ Dok. EUCO 13/1/10 REV 1.

⁽⁹⁾ Dok. 6738/11.

⁽¹⁰⁾ Dok. 8439/10.

⁽¹¹⁾ Dok. 8439/10 ADD 1.

Funduszu Rozwoju Regionalnego w odniesieniu do kwalifikowalności działań w zakresie mieszkalnictwa na rzecz społeczności zmarginalizowanych⁽¹²⁾;

PODKREŚLA, ŻE:

10. pomimo krajowych, europejskich i międzynarodowych wysiłków mających na celu dalsze włączenie społeczne Romów, wielu członków tej grupy etnicznej nadal boryka się z głębokim ubóstwem, skrajnym wykluczeniem społecznym, utrudnieniami w wykonywaniu praw podstawowych i dyskryminacją, co często oznacza ograniczony dostęp do edukacji o dobrej jakości, miejsc pracy i usług, niski poziom dochodów, warunki mieszkaniowe poniżej pewnego standardu, zły stan zdrowia oraz niższą spodziewaną długość życia. Sytuacja ta dotyka nie tylko Romów, ale pociąga za sobą również koszty gospodarcze dla całego społeczeństwa, w tym te wiążące się z marnotrawstwem kapitału ludzkiego oraz spadkiem wydajności;
11. wielkość populacji i sytuacja społeczno-gospodarcza Romów różni się w poszczególnych państwach członkowskich; tym samym krajowe rozwiązania w zakresie włączenia społecznego Romów powinny być dopasowane do konkretnych uwarunkowań i potrzeb w danym państwie, w tym poprzez opracowywanie lub dalsze prowadzenie polityk, które skierowane będą w szerszym kontekście do grup zmarginalizowanych i defaworyzowanych, takich jak Romowie;
12. aktywne zaangażowanie i uczestnictwo samych Romów ma zasadnicze znaczenie dla poprawy ich warunków życia i ich dalszego włączenia społecznego;
13. ochrona praw podstawowych, szczególnie poprzez zwalczanie dyskryminacji i segregacji, zgodnie z obowiązującym prawodawstwem UE i z międzynarodowymi zobowiązaniami państw członkowskich, jest niezbędna dla poprawy sytuacji społeczności zmarginalizowanych, w tym Romów;
14. poprawa sytuacji Romów jest nie tylko pilnym priorytetem społecznym, ale może także przyczynić się do zwiększenia wzrostu gospodarczego w dłuższej perspektywie; skuteczne polityki na rzecz włączenia społecznego uzupełnią wysiłki państw członkowskich na rzecz osiągnięcia celów strategii „Europa 2020”, w szczególności głównych celów w zakresie zatrudnienia, edukacji i włączenia społecznego;
15. opracowywanie i wdrażanie polityk ukierunkowanych na dalsze włączenie społeczne i gospodarcze Romów leży przede wszystkim w kompetencji państw członkowskich, a działania podejmowane na szczeblu UE powinny uwzględniać zróżnicowane sytuacje krajowe i zapewniać poszanowanie zasady pomocniczości. Dalsze włączenie społeczne Romów jest również wspólną sprawą i leży we wspólnym interesie państw członkowskich i UE, zaś współpraca na szczeblu unijnym przynosi znaczną wartość dodaną, zwiększając konkurencyjność, wydajność i wzrost gospodarczy, jak również spójność społeczną;
16. aspekty społeczno-gospodarcze, a w stosownych przypadkach również aspekty terytorialne, powinny posłużyć za główną podstawę opracowywania polityk na rzecz

włączenia społecznego Romów w takich kluczowych dziedzinach, jak edukacja, zatrudnienie, mieszkalnictwo i opieka zdrowotna, zgodnie ze wspólną podstawową zasadą „jednoznaczności, ale niewyłączającego ukierunkowania”⁽¹³⁾ i z uwzględnieniem praw człowieka. Można również stosować szczególne środki mające zapobiegać niedogodnościom związanym z pochodzeniem etnicznym lub rekompensować takie niedogodności;

17. należy zwrócić szczególną uwagę na interesy i problemy kobiet i dziewcząt romskich, którym grozi dyskryminacja z wielu przyczyn jednocześnie; we wszystkich politykach i działaniach na rzecz dalszego włączenia społecznego Romów trzeba zatem uwzględnić aspekt płci;
18. należy pilnie powstrzymać zjawisko dziedziczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego przez kolejne pokolenia; z myślą o tym należy poprawiać sytuację dzieci romskich już od jak najmłodszych lat, aby pozwolić im wykorzystać ich potencjał. W tym kontekście kluczową rolę odgrywa edukacja i szkolenia, ze szczególnym uwzględnieniem aspektu płci, jak również ścisła współpraca z rodzinami.

Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE:

19. komunikat Komisji pt. „Unijne ramy dotyczące krajowych strategii integracji Romów do 2020 roku”⁽¹⁴⁾; zwrócono się w nim do państw członkowskich o przyjęcie lub dalszy rozwój kompleksowego podejścia do włączenia społecznego Romów, równocześnie zachęcając je do określenia możliwych do osiągnięcia krajowych celów w dziedzinie edukacji, zatrudnienia, opieki zdrowotnej i mieszkalnictwa, a także do stworzenia mechanizmu monitorowania i do zwiększenia dostępności istniejących funduszy UE na rzecz projektów dotyczących włączenia społecznego Romów w zależności od rozmiaru i sytuacji społeczno-gospodarczej populacji romskiej zamieszkującej terytorium danego państwa członkowskiego, przy uwzględnieniu zróżnicowanych uwarunkowań krajowych;

ZWRACA SIĘ DO PAŃSTW CZŁONKOWSKICH, BY:

20. poprawiły sytuację społeczno-gospodarczą Romów przez zastosowanie podejścia włączającego w dziedzinie edukacji, zatrudnienia, mieszkalnictwa oraz opieki zdrowotnej, biorąc pod uwagę w stosownych przypadkach wspólne podstawowe zasady integracji Romów oraz zapewniając równy dostęp do usług o dobrej jakości; a także aby stosowały zintegrowane podejście do tych polityk i w jak najlepszy sposób wykorzystywały dostępne fundusze i zasoby;
21. zgodnie ze swoimi politykami określiły cele w dziedzinie edukacji, zatrudnienia, opieki zdrowotnej oraz mieszkalnictwa lub prowadziły dalsze działania na rzecz realizacji tych celów, z myślą o wypełnieniu luk między zmarginalizowanymi społecznościami Romów a ogółem ludności. Szczególną uwagę należy zwrócić na potrzebę zapewnienia równego dostępu w praktyce. Cele te mogłyby koncentrować się na następujących obszarach priorytetowych, przy czym szczególną uwagę należy zwrócić na kwestie płci:

⁽¹²⁾ Dz.U. L 132 z 29.5.2010, s. 1.

⁽¹³⁾ Wspólna podstawowa zasada nr 2.

⁽¹⁴⁾ Dok. 8727/11.

- a) dostęp do edukacji dobrej jakości, w tym wczesnej edukacji i opieki, a także edukacji podstawowej, średniej i wyższej, ze szczególnym uwzględnieniem wyeliminowania ewentualnej segregacji w szkołach, zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki oraz zapewnienia udanego wejścia na rynek pracy po zakończeniu nauki;
- b) dostęp do zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem niedyskryminacyjnego dostępu do rynku pracy, jak również aktywnych polityk rynku pracy, programów rynku pracy, kształcenia dorosłych i szkolenia zawodowego oraz wsparcia dla samozatrudnienia;
- c) dostęp do opieki zdrowotnej, ze szczególnym uwzględnieniem opieki zdrowotnej o dobrej jakości, w tym profilaktycznej opieki zdrowotnej i edukacji zdrowotnej; oraz
- d) dostęp do zasobów mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkalnictwa socjalnego i konieczności wspierania zwalczania segregacji w mieszkalnictwie oraz pełnego wykorzystania środków finansowych udostępnionych ostatnio w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego⁽¹⁵⁾;
22. z myślą o poprawie sytuacji Romów do końca 2011 roku przygotowały, zaktualizowały lub rozwinęły swoje krajowe strategie na rzecz włączenia społecznego Romów lub zintegrowane zestawy działań politycznych w ramach szerzej zakrojonych polityk włączenia społecznego, biorąc pod uwagę konkretną sytuację krajową, oraz by przy opracowywaniu, wdrażaniu i monitorowaniu swoich krajowych programów reform uwzględniały – w kontekście strategii „Europa 2020” – konieczność dalszego włączania społecznego i gospodarczego Romów;
23. należycie monitorowały oddziaływanie strategii na rzecz włączenia społecznego Romów lub zintegrowanych zestawów działań, o których mowa w pkt 22, a także dokonywały oceny tego oddziaływania;
24. w stosownych przypadkach dopilnowywały, by dostępne fundusze UE były wykorzystywane zgodnie z krajowymi, regionalnymi i lokalnymi politykami na rzecz włączenia społecznego Romów;
25. określiły i podejmowały niezbędne działania służące zwiększeniu dostępu do funduszy unijnych i skutecznemu wykorzystywaniu tych funduszy w celu włączenia społecznego i gospodarczego Romów; działania te mogłyby obejmować na przykład modyfikację programów operacyjnych, częstsze korzystanie z pomocy technicznej i poprawę przewidywalności finansowania przez wydłużenie czasu trwania projektów oraz maksymalizację wykorzystania środków;
26. propagowały zwalczanie segregacji w ramach wszystkich polityk i unikały mnożenia się przypadków segregacji, tak by doprowadzić do pokonania tego problemu w perspektywie długoterminowej;
27. powołały krajowy punkt kontaktowy lub wykorzystywały już istniejący organ, aby zagwarantować skuteczne monitorowanie strategii na rzecz włączenia społecznego Romów lub zintegrowanych zestawów działań, o których mowa w pkt 22, oraz by wspierały wymianę dobrych wzorców i dyskusje na temat podejść opartych na dowodach w dziedzinie polityk na rzecz włączenia społecznego Romów;
28. propagowały aktywny udział społeczeństwa obywatelskiego Romów i wszystkich innych zainteresowanych podmiotów, w tym na szczeblu regionalnym i lokalnym, w politykach na rzecz dalszego włączenia społecznego Romów;
- ZWRACA SIĘ DO KOMISJI, BY:
29. kontynuowała prace grupy zadaniowej ds. Romów, tak aby włączyć problematykę włączenia społecznego Romów do polityk UE oraz ocenić rolę funduszy UE w działaniach na rzecz dalszego włączenia społecznego Romów w UE, także w kontekście polityki rozszerzenia, wspierając w ten sposób również wymianę najlepszych wzorców i przyczyniając się do dyskusji nad przyszłością instrumentów finansowych UE oraz nad ich skuteczniejszym wykorzystaniem;
30. wnikliwie monitorowała wdrażanie dyrektywy Rady 2000/43/WE, która stanowi skuteczny instrument walki z dyskryminacją ze względu na pochodzenie etniczne;
31. przeprowadziła należytą ocenę skuteczności prowadzonych przez państwa członkowskie – zgodnie ze stosowanym w danym państwie podejściem i w ramach istniejących mechanizmów koordynacji, takich jak otwarta metoda koordynacji – polityk na rzecz włączenia społecznego Romów;
- ZWRACA SIĘ DO KOMISJI I PAŃSTW CZŁONKOWSKICH, by w ścisłej współpracy oraz zgodnie ze swoimi odpowiednimi kompetencjami:
32. rozważyły włączenie walki z segregacją i skrajnym ubóstwem do głównego nurtu polityki, jak również promowanie równych szans dla zmarginalizowanych społeczności, w tym Romów, we wszystkich stosownych obszarach polityki, w tym w kontekście funduszy UE, w oparciu o jasne i sprawdzalne kryteria;
33. dopilnowały, by w przyszłości różne dostępne fundusze UE współdziałały w bardziej zintegrowany i elastyczny sposób, zapewniając odpowiednie ramy zintegrowanych, długoterminowych działań na rzecz dalszego włączenia społecznego Romów;
34. poprawiły wdrażanie i zwiększyły skuteczność funduszy UE wykorzystywanych na rzecz zmarginalizowanych i defaworyzowanych grup, w tym Romów, zwłaszcza poprzez ocenę wyników;
35. w stosownych przypadkach zidentyfikowały główne czynniki społeczno-gospodarcze wpływające na występowanie na pewnych obszarach grup zmarginalizowanych i defaworyzowanych, w tym Romów, aby zlokalizować te obszary, oraz by stosowały odpowiednie polityki z myślą o poprawie sytuacji;
36. wzmocniły współpracę między stosownymi zainteresowanymi podmiotami, aby ułatwić wymianę najlepszych wzorców i wzajemne uczenie się w odniesieniu do polityk opartych na dowodach i skutecznych metod, w tym poprzez rozszerzenie i usprawnienie istniejących sieci i inicjatyw, takich jak unijna sieć ds. Romów i imprezy na wysokim szczeblu organizowane przez Komisję;

(15) Porównaj: przypis 12.

37. wzmocniły rolę platformy europejskiej na rzecz włączenia społecznego Romów, intensyfikując w ten sposób wymianę dobrych wzorców i dyskusje między państwami członkowskimi na temat polityk krajowych oraz współpracę ze społeczeństwem obywatelskim; wzmocniły rolę Komisji w przygotowywaniu i prowadzeniu tej platformy, a także w zapewnianiu ciągłości jej działań; oraz dopilnowały, by wyniki jej działań były wykorzystywane przy kształtowaniu polityk, zarówno na szczeblu UE, jak i krajowym;
38. korzystały z doświadczeń organizacji międzynarodowych, takich jak Rada Europy⁽¹⁶⁾ i Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, a także międzynarodowych inicjatyw, takich jak „Dziesięciolecie integracji ludności romskiej 2005–2015”;
39. prowadziły działania na rzecz dalszego włączenia społecznego i gospodarczego Romów poprzez zapewnienie przysługujących im praw, zwłaszcza praw przysługujących Romom będącym ofiarami handlu ludźmi, oraz poprzez intensyfikowanie walki z handlem ludźmi przy użyciu instrumentów dostępnych na szczeblu UE, w tym niedawno przyjętej dyrektywy 2011/36/UE⁽¹⁷⁾;
40. promowały pozytywne zmiany w postawach wobec Romów, zwiększając w tym celu świadomość społeczną na temat kultury i tożsamości romskiej oraz zwalczając stereotypy, ksenofobię i rasizm;
41. promowały upodmiotowienie, aktywny udział i niezbędne zaangażowanie samych Romów na wszystkich szczeblach kształtowania polityki, procesów decyzyjnych i wdrażania działań, w tym poprzez zwiększanie świadomości w zakresie ich praw i obowiązków, a także pogłębiały potencjał romskich organizacji pozarządowych i zachęcały do większego zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego i wszystkich innych zainteresowanych podmiotów.

⁽¹⁶⁾ Zob. w szczególności dokument pt. „The Strasbourg Declaration on Roma” („Deklaracja strasburska w sprawie Romów”): <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1691607&Site=CM>

⁽¹⁷⁾ Dz.U. L 101 z 15.4.2011, s. 1.